

SÖNDAG 18 JANUARI 2015

Vecka 03 ● Nummer 16 ● Årgång 151 ● 4,50 euro

HBL

HUFVUDSTADSBLADET

Skön söndag!

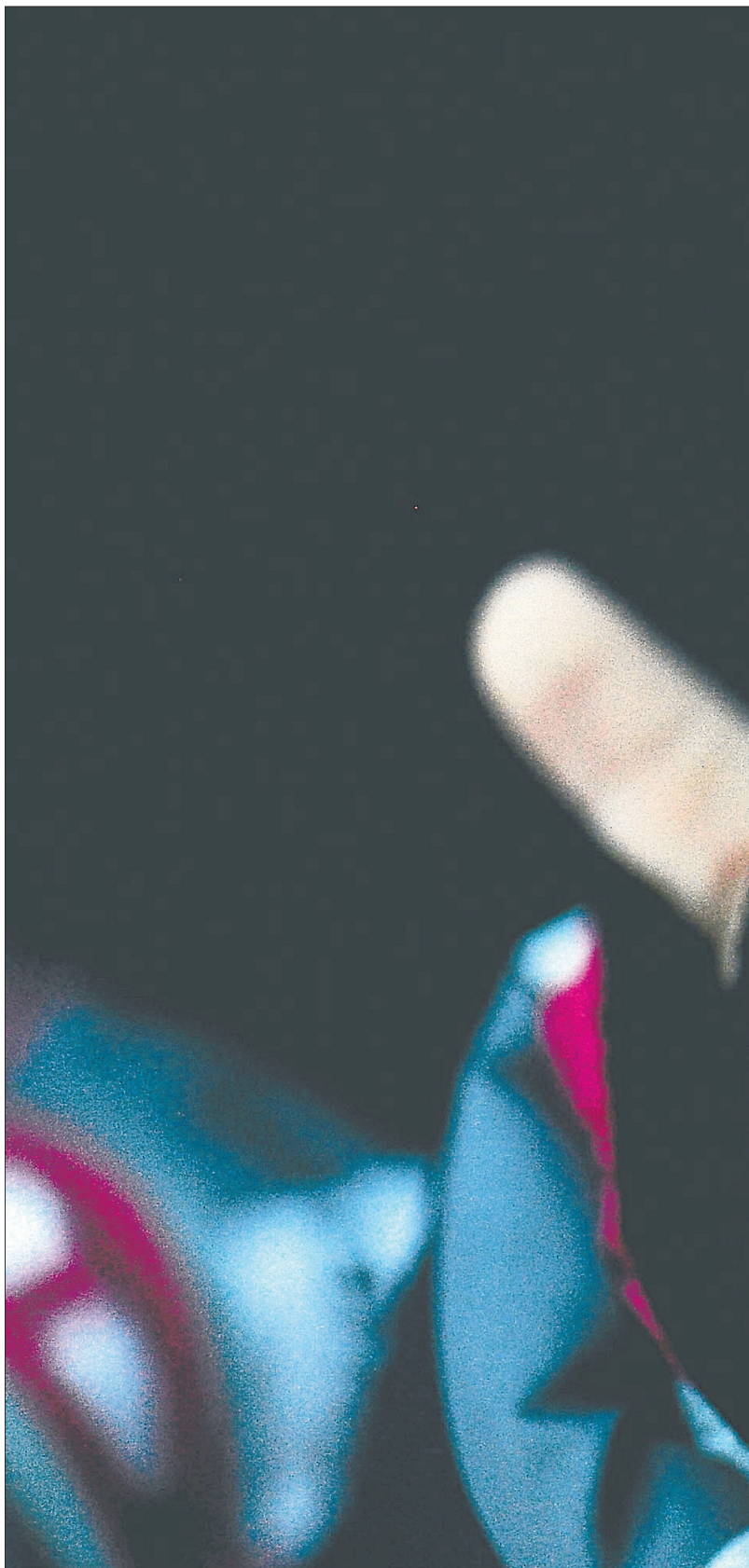
Söndagen är veckans längsta dag, aningen längre än de övriga, inte sant? Vi kan starta upp lite långsammare, ligga och dra oss i sängen en stund, gå en extralång promenad med hunden och kanske äta en lyxigare frukost än normalt. Och så har vi mer tid för att fördjupa oss i dagens tidning – gärna i prasslande form, tycker många fortfarande. Lite trycksvärta på croissanter hör liksom till.

Med den här bilden för ögonen har vi också förnyat söndags-HBL: i stället för att duka upp en effektiv nyhetsbuffé i starten enligt vardagsmodell bjuder tidningen på långläsning, oftast i form av gedigna samhällsreportage – som i dag – eller djuplodande personporträtt.

Söndagstidningen rymmer överlag mindre av det snabba nyhetsflödet – det finns på webben – och mer av genomtänkta helheter, analys, opinion, solida kulturpaket, spännande sportfenomen, påkostade bilder. Söndagstidningen är tankar som fått mogna och djupna, ämnen som inte låter sig avhandlas i en notis eller tweet, visuella satsningar som överraskar. Det är lyxigt – både att få läsa och att få göra en sådan tidning.

Marita Granroth,
feature- och temachef

Susanna Ilmoni,
innehållsdirektör

Päivi Räsänen avvaktande till ökat skydd för synagogan

● sidan 14

” Det finländska jämnmodet gör att det politiska upproret verkar lika avlägset som en finländsk seger i tysk-österrikiska backveckan.

● Torbjörn Kevin i kolumnen Mitt i vyn, sidan 33

FOTO: LEHTIKUVA/JUSSI NUKARI

82 %

AV AVTALEN OM BARNENS BOENDE
AVGJORDES 2013 TILL MAMMANS FÖRDEL

Över 30 000 barn går varje år igenom föräldrarnas skilsmässa. Hur många av dem som förvandlas till slagträ i föräldrarnas kamp mot varandra vet man inte, men man vet att de är många. Mest skada tar i regel barnens relation med pappa, eftersom det i mer än 80 procent av skilsmässofallen är han som hamnar i en sidoroll när umgängesrätten avgörs.

FOTO: EVY NICKSTRÖM

Mannerheim
är ett
outsinligt
tema

• sidan 40

FOTO: TAPIO VANHATALO

Söndag Vecka 3

● **Namnsdag i dag:** Laura (sv, fi), Ahvo, Kiril, Kirilä, Ohvo, Tuula, Tuulikki (ort)

● **Namnsdag i morgon:** Henrietta, Henrik, Henrika, Henry (sv), Heikki, Henna, Henri Henriika, Henrik, Henriikki (fi), Sauvo, Taina, Tanja, Tatjana (ort)

● Solen	upp	ner
● Borgå.....	9.04.....	15.52
● Hangö.....	9.10.....	16.07
● Helsingfors.....	9.05.....	15.57
● Jyväskylä.....	9.19.....	15.37
● Utsjoki.....	11.35.....	13.10

I dagens tidning

■ 4.....	Helg	■ 46.....	Söndag
■ 14.....	Finland	■ 46.....	Duellen
■ 20.....	Världen	■ 53.....	Evenemang
■ 22.....	Lokalt	■ 60.....	Tv & radio
■ 26.....	Sport	■ 58.....	Börsen
■ 30.....	Ledare	■ 63.....	Serier
■ 31.....	Debatt	■ 64.....	Väder
■ 34.....	Kultur & nöje		

Pappa förlorar barnens vardag

TEXT JEANETTE BJÖRKQVIST

FOTO EVY NICKSTRÖM

Han är anonym för att han är livrädd att barnen helt tas ifrån honom om han yttrar någonting kritiskt om sin situation. Han är inte ensam. I Finland sitter tiotusentals alldeles vanliga pappor och känner maktlöshet inför den position de förpassats till efter skilsmässan från barnens mamma.

THOMAS OCH KARIN var ganska unga då de träffades via jobbet för snart femton år sedan. De förälskade sig passionerat och flyttade ihop nästan genast. Några år senare meddelade det första barnet om sin ankomst. Det var en omtumlande och lycklig nyhet, men såsom för många andra pappor någonting ganska abstrakt.

– Man står ju vid sidan av, känner kanske att någonting ska hända och ser att sambons mage växer. Men det är först när barnet finns där som en pappa konkret kan känna hur stort det är. Den gången, en vårmorgon, när jag såg min son för första gången, när jag klippte av hans navelsträng. Det är starka känslor, tårarna rann och det kändes som om ett tomrum fylldes inom mig, säger Thomas.

ANPASSNINGEN för att sy ihop det nya småbarnslivet var slitsamt, som det brukar vara. Den första månaden tillät sig Thomas att vara hemma med sonen men eftersom det krävdes pengar för att börja betala av lånet på familjens nya bostad så återvände han till jobbet. Det ansvaret föll helt på Thomas och han slets mellan kravet på att försörja familjen och kravet på att hinna avlasta hemmamammans börd.

– Jag kände att hon var arg på mig för att jag inte hjälpte tillräckligt mycket hemma och det kan hända att jag inte gjorde det. Men hade jag varit hemma ännu mer så hade jag jobbat mindre och då hade ju vår ekonomi kraschat, minns han.

Tre år efter sonen anlande i alla fall det andra barnet, ett planerat och efterlängtat sådant.

Den andra sonens ankomst gick bra och även om det uppstod nya krav på anpassning till en utökad familj så upplevde Thomas på det stora hela att de levde ett normalt och harmoniskt familjeliv där man delade på ansvaret och engagemang i de två små barnen.

Det hann gå ett par år till då det tredje barnet, en lillasyster, anmäl-

”Att komma hem efter att jag fört dem till mamma på söndag kväll ... Teckningarna på golvet, deras handdukar som hänger kvar, det lilla gröna badkaret där minstingen badade bara en stund innan.

de om sin ankomst. Den var också då Thomas för första gången började känna att relationen till sambon svalnade.

– Under graviditetens slutskede blev hon allt kallare. Någonstans hade hennes känslor börjat dö.

Dottern föddes frisk och en allt knaggligare vardag med tre små barn rullade på. Bråken började bli allt fler, de vuxna allt tröttare på varandra. Sedan, ett drygt år efter dotterns födsel ytttrades orden för första gången.

– Det var strax efter påsken när hon sa att hon inte orkar mer, att hon inte har några som helst känslor för mig längre. Fast jag känt att mycket var fel rasade min värld samman, säger Thomas.

De pratade igenom läget, fundrade och beslöt sig slutligen för att försöka ge sitt förhållande en chans. I parterapi upplevde Thomas ändå att man inte kom varandra närmare.

– Går man dit bara för barnens skull så fungerar det ju inte. Det är det vuxna förhållandet som borde räddas. Och så var det inte för oss utan nästan allting kretsade kring barnen. Så här höll vi på i över ett halvt år. Sedan satt vi i soffan en kväll och sa som det är. Att det här inte fungerar, att vi inte passar ihop, att vi aldrig gjort det. Jag tror att vi båda kän-

de en enorm lättnad över vårt beslut.

Den här gången grät han inte mer. Det gjorde inte heller hon. I stället försökte de tillsammans tänka ut de praktiska detaljerna kring hur separationen skulle genomföras så den orsakar minsta möjliga skada för barnen.

– Det gick några veckor innan vi slutligen berättade om beslutet åt barnen. Den situationen är någonting av det värsta jag varit med om. Hur berättar man på ett balanserat sätt att mamma och pappa ska skilja sig? De äldre barnen började gråta men vi tröstade dem, berättade att mamma och pappa aldrig lämnar dem utan att vi bara flyttar isär, och fortsätter vara vänner.

Och det trodde de säkert på då, för nästan två år sedan, i vardagsrummet där tre barn grät för att den värld de känt rasade samman.

THOMAS FLYTTADE UT någon månad senare. Det enda han tog med sig var kläder och några personliga saker. Allt annat lämnade han kvar för att barnens hem skulle hållas intakt. Den första kvällen i den nya bostaden kände han en enorm lättnad över att ha fått lämna den tryckande känslan i det förra gemensamma hemmet bakom sig. Känslan varade knappt en timme.

– Efter det låg jag i ett hörn i en omöblerad liten lägenhet och grät för då kom insikten om vad det var som hänt. Jag visste hela tiden att det var rätt beslut att gå skilda vägar men att ta till sig att du aldrig mer kommer att komma hem varje dag och mötas av tre glada barn som hoppar upp i din famn. Det är inga lätta känslor att hanteras med.

Att barnen blev hos mamma gick på automatik.

– Jag godkände det aldrig, jag förstod inte att ens att det inte hade behövt vara så. Vi pratade om hur jag ska se dem och fast jag personligen ville vara mycket mer med barnen så hade hon bra argument, sa att den minsta är för liten att flytta mellan två hem. Och jag tänkte att det sä-

kert är så, att barnens bästa måste gå först.

Längtan efter barnen var, och är, ändå djup, och konstant. I den civiliserade separationens efterdyningar rådde det samtidigt ett samförstånd om att barnen ska vara med pappa minst en dag per vecka och förlängt varannan helg. Utöver det kunde han under de första månaderna spontant hämta barnen då arbetet tillät det.

Tiden tillsammans med dem värnade Thomas också varsamt. Han var noggrann med att bibehålla rutiner och strukturer och han fokuserade på att faktiskt vara närvarande då barnen var hos honom.

– Jag hade ju fått höra otaliga andra pappors historier om hur de dragits in i väldigt häftiga konflikter där ena eller båda parter börjat använda sina barn som slagträ. Många pappor gör barntiden till en enda cirkus, utan gränser för vare sig godis eller speltid, för att på sätt och vis köpa sig barnens popularitet och visa att allt är roligare hos pappa. Det har jag hela tiden tänkt på, att jag inte vill göra så, utan hålla vardagen stabil på samma sätt som den var då vi var tillsammans varje dag.

I hans fall verkade samarbetet också vara okej.

Men sedan, av orsaker han fortfarande inte förstår, dök de första tecknen på att det som verkade vara ett vuxet samförstånd om separation inte alls kommit att löpa så smärtfritt som han trodde.

– Den första insikten kom väl då vi satt hos socialen och hon meddelade att den där planen som vi gjorde i soffan då den där kvällen, om att dela lika, hade förändrats. Hon ville ha underhållsbidrag. Det var helt okej för mig, jag har aldrig föreställt mig att jag skulle vägra betala underhåll. Men när socialdamen sedan satt där och bokförde en massa märkliga utgifter på mamman för att höja underhållsbidraget från mig började det kännas lite märkligt. Slutresultatet var att precis alla pengar jag hade över efter hyran skulle gå till henne.

NÄSTA BAKSLAG tror han sig kunna härleda ungefär till tiderna då han träffade en ny kvinna. De spontana träffarna med barnen löpte plötsligt inte längre så smärtfritt och det umgängesavtal som fortfarande var gjort dök upp i alla möjliga sammanhang.

Otaliga möten hade redan ägt rum på socialbyrån och det var också här man slutligen vägledde Thomas och mamman att skriva ner allting, också klockslagen, i minsta detalj.

– Jag trodde i min dumhet på det socialen sa om att föräldrarna utöver avtalet fritt kan flexa kring barnen. Men i samma stund jag hade satt mitt namn under pappret så ändrades planerna igen.

Mamman började övervaka klockslagen med rigorös noggrannhet. Övervakningen tog sig uttryck i sms fyllda med svordomar och ilska utbrott vid minsta avvikelser från det avtalade.

– En gång var vi fem minuter försenade och det resulterade i häftiga utbrott där jag beskylldes för en

Helg

massa saker. Jag svarade att hon inte ska använda barnen som sina slagträ. Hennes svar fortsatte vara aggressiva.

Den allt ilsknare tonen från mammas sida fortsatte och det är den situationen han lever i just nu.

– Bland många saker har hon hotat med att minsta misstag eller försening från min sida kan leda till att barnen kanske har annat att göra då det är min tur att se dem, eller till att de kanske inte alls vill se mig då det är min tid med dem.

Det har också börjat höras konstiga kommentarer från barnen. Det ena berättade att mammas kompisar inte alls tycker om honom, det andra att han varit borta jättemycket från barnens liv på grund av sitt jobb.

– De två yngsta är för små för att vara försiktiga, men den äldre börjar redan visa ångslighet över vad han får säga till mig.

BARNENS BERÄTTELSE och raden osakliga sms från barnens mamma ledde nyligen till att Thomas ringde barntillsynsmannen för att be om råd.

– Jag förklarade att jag vill lugna situationen innan barnen dras in i den här växande konflikten. De svarade att det här är ett väldigt vanligt problem efter skilsmässor, att det är beklagligt och att det inte finns någonting de kan göra. Sedan rådde de mig att fara till tingsrätten, om jag är missnöjd. Men jag vill ju inte börja strida om mina barn i rätten. Jag har inte råd och jag vill inte utsätta barnen för en sådan process för hur man än gör så kommer den att skada dem.

Ändå befarar han att det är ditåt det bär. Umgängesavtalet som gjordes upp är tillfälligt och Thomas har hela tiden tänkt att barnen, så som både den äldsta och den mellersta redan önskat, ska få vara lika myck-

” Jag trodde i min dumhet på det sociala om att föräldrarna utöver avtalet fritt kan flexa kring barnen. Men i samma stund jag hade satt mitt namn under pappret så ändrades planerna.

et med pappa som med mamma. Det har varit av hänsyn till sin yngsta, knappt tre år gammal, han tillfälligt nöjde sig med varannan helg och enstaka veckodagar. Nu, då flickan växer, vill han småningom att de övergår till jämnt delad vardag med barnen.

– Mammans ståndpunkt är absolut nej. Så det är den striden jag nu står inför. Jag vågar inte ens ta upp det här till diskussion eftersom hon redan verkar vara så arg. Just nu är jag livrädd för att hon ska bli så arg att hon helt vägrar ge barnen till mig för då är jag fullständigt maktlös.

Samtidigt kämpar han dagligen med att hålla tand för tunga.

– Varje snedsteg jag tar så kan hon skjuta mig för. Det är klart jag kunde sätta hårt mot hårt och berätta att jag vill börja ha dem vecka-vecka småningom. Men jag vet att det leder till att hon börjar hindra mig att ha kontakt med dem under

de tre månader vårt nuvarande avtal fortfarande är i kraft. Och då finns det ju ingenting jag kan göra för hon är bokförd som deras närförälder.

Otaliga historier i bekantskapskretsen bekräftar att distansföräldrarnas position är svag när skilsmässan väl är genomförd. Därför är pappor rädda, säger han. Och därför vill han också vara anonym.

– **VI PAPPOR** borde säkert försöka kräva mer men det är inte så lätt när dina barn står på spel. Jag känner till pappor som håller sig fast i dåliga relationer för att inte riskera att hamna i den position där jag är nu.

Samtidigt kan han inte tänka sig att varannan helg är en bestående modell för hans faderskap, trots att det fortfarande är den vanligaste modellen som erbjuds finländska pappor efter skilsmässan.

– Jag har inte råd att ha en så stor bostad att de kan få egna rum men

Barnen nästan alltid hos mamma

I mer än 80 procent av fallen blir mamma närförälder då familjen splittras. Det vanligaste är också att pappans tid med barnen begränsas till ungefär varannan helg. Och är ett problem, tycker både pappor och jämställdhetsförespråkare.

Ungefär 30 000 barn går varje år igenom en skilsmässa mellan mamma och pappa och även om barn är anpassningsbara så innebär skilsmässan en kris. Det gäller de fall där föräldrarna klarar av att skilja sig i civiliserade tecken. Det gäller än mer de fall då det drar ihop sig till konflikt, och det gör det numera i väldigt många fall.

År 2009 noterade Rättspolitiska forskningsinstitutet att antalet vårdnadstvister som när tingsrätterna fördubblats på tio år. Då var de över 2000 fall per år och situationen har inte märkbart förbättrats sedan dess. Parterna är i de flesta fall mamman, eller barnens närförälder, och pappan, eller barnens distansförälder, och de bråkar mest om vårdnaden och om barnens boende.

Bland många problem som pappornas olika intresseorganisationer försökt föra fram är faktumet att pappan så ofta är distansförälder, som nästan automatiskt innebär en svagare position när det blir konflikt.

Efter skilsmässa upphör jämställdheten. Pappornas situation kan bli väldigt svår eftersom hela systemet verkar stödja mammans rätt fram om allting annat, säger **Juha Järä**, ordförande för föreningen Pappor för barn.

Deras uppfattning är att av skilsmässobarnen mister två tredjedelar i olika grad kontakten med sin andra förälder, i de flesta fall pappa. Det sker dels genom umgängesarrangemang där pappan försätts i officiellt som helgförälder och dels genom strider där barnen helt kan berövas både pappa och hans släkt. En undersökning 2008 av barnpsykiater **Jari Sinkkonen** bekräftar att skilsmässor uttryckligen drabbar pappans relation med barnen. De värsta uppskattningarna för fram att så många som 35 procent av skilsmässobarnen har liten eller ingen kontakt alls med sin pappa.

Det är klart att det finns fall där det finns en verklig orsak till striderna men den offentliga diskussionen verkar glömma att alla pappor inte är våldsamma, alkoholister eller störda. De allra flesta är hederliga män som vill vara en del av sina barns liv. Men om mamman vill börja bråka så har de ingen möjlighet att hävda sina rättigheter, trots att det också är bar-

13 766

äktenskap slutade i skilsmässa 2013.

20 %

av familjerna är sådana där det finns en förälder. Det är knappt 120 000 familjer och i dem bor sammanlagt nästan 180 000 barn. Av dem är andelen pappa-barn-familjer lite över tio procent.

33 910

avtal om vårdnad gjordes i Finland 2013. I 93 procent av fallen delade föräldrarna på vårdnaden. Ensamvårdnad fick mamma i sex procent och pappa i under en procent av fallen.

de flesta fall torde vara pappor som får varannan helg med sina barn.

I Sverige har man försökt förbättra läget så att barn numera kan ha två hemadresser. Här bor också cirka 40 procent av skilsmässobarnens ungefär 50–50 hos både mamma och pappa. I Finland fick socialväsendet 2013 kännedom om drygt 2000 sådana avtal, vilket betyder att 10–12 procent av skilsmässobarnen delar tiden jämnt mellan föräldrarna. De kan vara något fler än så eftersom alla föräldrar inte befäster sina överenskommelser hos myndigheterna.

Livet efter skilsmässan går hand i hand med hur involverad pappa är när barnet är litet. Är pappan med i början och tar ut föräldradigheten så är det sannolikare att umgänget fördelas jämnare efter skilsmässan, säger Relander.

Samtidigt säger han att det är oskäligt att de pappor som inte tog ut föräldradigheten under babytiden förpassas till helgpappa då föräldrarna skiljs.

Då är pappan inte längre med i barnets vardag och jag begriper inte i vems intresse det kan vara. Det finns ett inbyggt myndighetstänkande att det inte är i barnets intresse att bo jämlikt hos föräldrarna.

Helinä Häkkänen-Nyholm, docent i kriminal- och rättspsykologi, anser också att helgtid inte räcker för att upprätthålla ett faderskap. Hon och hennes man **Jan-Olof Nyholm** kommer inom snar framtid ut med en bok där man besvarar 150 av de vanligaste juridiska och psykologiska frågorna kring skilsmässor.

Bland våra rekommendationer finns förslag om hur man borde dela vårdnaden. Det behöver inte vara kalenderveckor men slutresultatet månadsvis borde bli jämnt. Modellen med varannan helg räcker inte utan pappor behöver mer tid med och andel i barnets vardag.

jeanette.bjorkqvist@ksmedia.fi,

Twitter: @nettebjorkqvist

Källor: THL, Vanhempien avioeron vaikutukset nuoruuteen (Junttila & Suojärvi, 2014), Eronjälkeinen selviytyminen ja onnistunut yhteistyö eroperheiden tarinoissa (Kauppinen, 2013) m.fl.

jag har hämtat gamla leksaker från mitt barndomshem och köpt några nya så de ska känna att det är deras hem. När de kommer så plockar de fram leksakerna, alla pennor och papper. Sedan är det vårt hem i två hela dagar. Men att komma hem till det där efter att jag fört dem till mamma på söndag kväll ... Teckningarna på golvet, deras handdukar som hänger kvar, det lilla gröna badkaret där minstingen badade bara en stund innan. Det är ... Det är nog jättesvårt.

Lika svårt är det att helt vara utsluten ur barnens vardag.

Du är ju ensam resten av ditt liv om du bara får se barnen varannan helg. Du får aldrig mer vara en del av den där vardagen med alla smutsiga kläder, dagisfärderna, blöjorna. Allt det där jobbiga praktiska som du saknar mer än någonting annat när den tas ifrån dig. Från att ha levt med att varje dag vakna med tre gla-

da typer till att inte mera göra det. Det gör ont, hela tiden.

UNDER DE Knappt två år som gått sedan skilsmässan har han också haft många ensamma dagar att grubbla över hur det kan vara så att det talas om hur pappor ska vara hemma, hur pappor ska dela på allting och hur de ska vara med.

Men sedan, då förhållandet kraschar, så faller vi tillbaka till stenåldern. Då är det bara mamma som gäller, pappa har inget värde. Jag förstår inte hur inställningen år 2015 kan vara sådan. Vi är ju barnens pappor, och de flesta av oss är faktiskt hederliga män som älskar sina barn överallt annat.

JEANETTE BJÖRKQVIST

jeanette.bjorkqvist@ksmedia.fi,

Twitter: @nettebjorkqvist

Helg

Det finns skilsmässosfall där den ena parten faktiskt är uppenbart störd. Det finns betydligt fler fall där till synes balanserade vuxna tappar allt omdöme och ger sig på varandra, med barnen som vapen.

30 000 barn vandrar årligen i skilsmässosnöret

Vi hör om dem hela tiden, skilsmässorna där mamma och pappa, eller båda två, utmålar den andra som narcissist eller som allvarligt störd. En del av de här bråken urartar i det som **Helinä Häkkänen-Nyholm**, docent i rätts- och kriminalpsykologi, kallar patologiska konflikter där barnen hamnar mitt i ett stridsfält.

– De här konflikterna verkar bli vanligare och jag tror det delvis beror på personlighetsutvecklingen i samhället. Särskilt föräldrar födda på 80-talet visar mer tecken på egoism och empatibrist och den här inställningen syns också då det blir skilsmässa. Man är oförmögen att söka kompromiss och driver i stället sina egna intressen ända till tingsrätten.

Bredvid eller mitt i striderna står ofta barnen som i olika grad utsätts för föräldrarnas konflikter. Man svartmålar varandra, man klandrar den andra, man diskuterar vuxnas tvister i barnens närvaro. Allt detta

inverkar på barnen som hamnar i lojalitetskonflikt mellan föräldrarna.

Inflammeras konflikten ännu mer är det inte ovanligt att närföräldern, i de flesta fall mamman, med olika argument börja hindra pappan att träffa barnen då det är hans tid. Många fall innehåller seriösa rädslor för alkohol eller våld. Men många fler handlar om att närföräldern av själviska skäl och med hjälp av lögn vill skära bort sin före detta partner ur barnens liv.

– Det är ofattbart vad människor kan ta sig till efter skilsmässa. Man svartmålar varandra, säger till barnet att den andra föräldern inte älskar dig, målar upp falska hotbilder och skapar förfäskade minnen hos barnet. Det finns barn som fullständigt vänds mot den andra föräldern och hela hans släkt utan kapacitet att förstå att det bara handlar om manipulation.

För några år sedan gjorde Häkkänen-Nyholm en studie där 101 för-

Det finns ett inbyggt myndighetstänkande att det inte är i barnets intresse att bo jämnt hos föräldrarna.

Jukka Relander, ordförande för delegationen för jämställdhetsärenden

äldrar uppgav att de utsätts för olika grader av det som kallas förfrämmande. I 60–70 procent av fallen hade den ena parten klart sagt att man ämnar förstöra den andra partens relation med sina barn. Det, säger hon, är en hisnande siffra.

Det man inte vet, men som enligt henne borde utredas, är hur det generellt ser ut bland de mer än 30 000 finländska barn vars föräldrar varje år skiljer sig. Alla har inte urartat i de värsta formerna av förfräm-

ligande men frågar man pappornas intresseorganisationer kretsar en betydande del av skilsmässorna kring någon form av bråk. Det är inte ovanligt att det börjar med strider kring underhåll och fortsätter i bråk kring umgängesrätten, som lätt kan användas som utpressning för att pappan ska göra precis det mamman kräver.

Eftersom mamma i mer än 80 procent av fallen är barnens närförälder upplever papporna också ofta att de befinner sig i en svagare position. Många reagerar med att själva attackera. Många reagerar som Thomas, med att backa och bita ihop. Andra reagerar med att gå till motangrepp. I alla fallen finns det allvarliga risker för att föräldrarna trasslar in sig i utdragna och inflammatoriska konflikter som kan ha långvariga följder för barnen.

jeanette.bjorkqvist@ksfmedia.fi,
Twitter: @nettebjorkqvist

FAKTA

Reaktioner hos barn

● **Beroende på barnets utvecklingsstadium** visar de symptom då de blir indragna i föräldrakonflikter. Enligt Helinä Häkkänen-Nyholm kan de största skadorna orsakas hos sjuåriga och äldre barn eftersom de är mottagliga för språk som inte de yngre förstår.

● **Barn är lojala gentemot båda föräldrar.** Hamnar barnet i en konflikt mellan de vuxna kan hen reagera med att bli ångestfylld, rastlös, ledsen och/eller aggressiv. Större barn används oftare än de mindre som föräldrarnas betrodda, vilket orsakar långvariga problem.